

НАПРЯМ 5. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Галустян Роберт Олексійович

*доктор філософії, молодший науковий співробітник,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-566-5-20>

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ В КОНТЕКСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

У сучасних умовах трансформації глобальної фінансової системи, воєнних викликів і посилення міжнародної конкуренції питання взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) набуває особливого значення. МФО виступають ключовими партнерами у формуванні інституційної спроможності держави, сприяють впровадженню принципів належного врядування, фінансової стабільності та структурної модернізації економіки. Їхня участь у розвитку промислової політики України визначає не лише обсяг фінансових ресурсів, але й напрям реформ у сфері виробництва, інновацій, енергоефективності та інтеграції у європейський економічний простір [1].

Промисловий сектор України перебуває в процесі трансформації під впливом глобалізаційних тенденцій, цифровізації, а також викликів повномасштабної війни. У цьому контексті взаємодія з міжнародними фінансовими організаціями набуває стратегічної значущості, оскільки забезпечує доступ до фінансових ресурсів, знань та стандартів, необхідних для оновлення виробничої бази, оптимізації управління та підвищення конкурентоспроможності. Водночас питання інституційного забезпечення такої взаємодії

залишаються недостатньо дослідженими, особливо в площині узгодженості національної промислової політики з програмами МФО.

Україна залучає МФО як джерело фінансування та стимулів модернізації промислового сектора. Інституційне забезпечення цієї взаємодії охоплює систему нормативно-правових актів, регуляторних механізмів, узгоджених процедур реалізації проєктів і координаційних структур між урядом, центральним банком, міжнародними донорами та приватним сектором. Від ефективності таких інституцій залежить здатність України інтегрувати фінансову допомогу МФО у довгострокові стратегії промислового розвитку. Починаючи з 1990-х рр., Україна співпрацює з Міжнародним валютним фондом (МВФ), Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) та іншими структурами. Первинний етап взаємодії мав макроекономічний характер і був зосереджений на стабілізації платіжного балансу та зниженні інфляції, після чого (з 2000-х рр.) відбулася переорієнтація на структурну перебудову секторів економіки, залучення інвестицій у промисловість, енергетику, транспорт та екологічну модернізацію. Акцент було зміщено на інституційні реформи, підвищення прозорості управління, розвиток корпоративного сектору та посилення антикорупційних механізмів. З 2022 р. співпраця з МФО охоплює ще ширший спектр напрямів, а саме - від екстреного фінансування макростабільності до створення механізмів відбудови та підтримки промислової стійкості.

Наразі більшість фінансованих МФО проєктів мають інфраструктурно-промислову спрямованість. Так, МВФ [2] надає макрофінансову підтримку в межах Програми розширеного фінансування (EFF), тоді як ЄБРР [3] та ЄІБ [4] інвестують у модернізацію транспортної, енергетичної та комунальної інфраструктури. Світовий банк акцентує увагу на розвитку людського капіталу, децентралізації та зміцненні потенціалу муніципалітетів для реалізації промислових і відновлювальних проєктів. Однією з характерних тенденцій є поступовий перехід МФО від кредитних інструментів до гібридних моделей

фінансування: поєднання грантів, технічної допомоги, гарантійних механізмів і програм залучення приватних інвестицій.

Такий підхід сприяє зниженню боргового навантаження на державу, стимулює розвиток державно-приватного партнерства і забезпечує більшу гнучкість у реалізації промислових проєктів. Водночас актуальною залишається проблема обмеженої узгодженості між секторальними міністерствами та інституціями, що координують співпрацю з МФО. Серед ключових викликів взаємодії з МФО варто відзначити низький рівень проєктної спроможності державних інституцій, непослідовність у впровадженні реформ, регуляторну невизначеність у сфері державно-приватного партнерства, недостатню прозорість використання фінансових ресурсів і геополітичні ризики, що впливають на стабільність фінансових потоків.

Таким чином, взаємодія України з міжнародними фінансовими організаціями є одним із ключових елементів формування ефективної промислової політики та стабілізації фінансово-економічного середовища. МФО виступають не лише джерелом зовнішнього фінансування, але й важливим інституційним партнером, що сприяє модернізації системи державного управління, зміцненню інвестиційної спроможності та адаптації національної політики до глобальних стандартів сталого розвитку.

Інституційне забезпечення співпраці з МФО охоплює нормативно-правові, організаційні та аналітичні механізми, спрямовані на координацію дій державних органів, фінансових установ і приватного сектору. Його ефективність визначається не лише обсягом залучених ресурсів, але й рівнем інтеграції програм МФО у стратегічні документи України, а саме: Стратегію індустріального розвитку, Національну економічну стратегію-2030, Програму післявоєнного відновлення та Державну інвестиційну стратегію.

Водночас інституційна взаємодія з МФО стикається з низкою викликів: браком координації між секторальними міністерствами, фрагментарністю фінансових програм, недостатньою аналітичною базою для оцінки результатів, слабкою інтеграцією регіонального рівня у процес реалізації міжнародних проєктів. Необхідно також удосконалити регулювання державно-приватного партнерства,

забезпечити прозорість розподілу коштів і підвищити спроможність органів влади до управління складними фінансово-інвестиційними проектами.

Під впливом МФО відбувається поступове реформування інвестиційної політики України, що передбачає перехід від фрагментарного залучення ресурсів до формування єдиного інвестиційного середовища з чіткими правилами, інструментами стимулювання та гарантіями захисту інвесторів. Програми ЄБРР, ЄІБ і Світового банку відіграють центральну роль у цьому процесі, підтримуючи розвиток інфраструктури, зеленої енергетики, індустриальних парків та малого й середнього бізнесу. Це створює основу для зростання внутрішніх і зовнішніх інвестицій у промисловий сектор, сприяє технологічній модернізації та підвищенню конкурентоспроможності українських виробників.

У перспективі інституційна взаємодія України з МФО має еволюціонувати від проектно-фінансової моделі до партнерської інституційної співпраці, де головним критерієм ефективності стане не лише освоєння коштів, а їхній мультиплікативний вплив на економічне зростання, зайнятість і сталий розвиток. Важливим завданням є посилення синергії між промисловою, фінансовою та інвестиційною політиками, щоб перетворити зовнішню допомогу МФО на внутрішній драйвер модернізації економіки. Отже, удосконалення інституційного забезпечення співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями є передумовою не лише відновлення, але й переходу до інноваційної, конкурентної та інтегрованої у європейський простір моделі промислового розвитку.

Список використаної літератури:

1. Blanchard O., Leandro Á., Zettelmeyer J. Redesigning EU Fiscal Rules: From Rules to Standards. Washington: Peterson Institute for International Economics, 2021. P. 1–31.
2. International Monetary Fund. Ukraine: Request for Purchase under the Rapid Financing Instrument – Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Ukraine (Country Report No. 22/323). Washington, DC: IMF, 2022.

3. European Bank for Reconstruction and Development. EBRD deploys record €2.4 billion in Ukraine in 2024 to support reconstruction and energy security. London: EBRD, 2025. URL: https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/EBRD-deploys-record--2-4-billion-in-Ukraine-in-2024.html?utm_source=chatgpt.com

4. World Bank Group. World Bank Emergency Financing Package for Ukraine – Over \$81 billion mobilized since February 2022. Washington, DC: World Bank, 2024. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/world-bank-emergency-financing-package-for-ukraine>